

תְּקוּן שְׁלוֹשִׁים וְאַרְבָּעָה

ליל כ"ו באדר

מב"י עוקר את הס"א

וּלְכֹל הַיָּד הַחֲזָקָה דָּא תְּקַפָּא דְּאוּרִימָא
פְּלִפּוּלָא דִּילָהּ. וּלְכֹל הַמּוֹרָא הַגָּדוֹל דָּא
בְּקִיאוּת. וְדָא חֲמוּר דְּאוּרִימָא. דְּבָה
יִשְׁשַׁכֵּר חֲמוּר גָּרָם (בראשית מט יד). וְדָא
סִינֵי דְּכִלְיָל פְּלָא. וְהַפֵּל צְרִיכִין לְמֵאֲרֵי
חֲטִיָּא (הוריות יד.).

וּלְכֹל הַיָּד הַחֲזָקָה דָּא תְּקַפָּא דְּאוּרִימָא
פְּלִפּוּלָא דִּילָהּ. וּלְכֹל הַמּוֹרָא הַגָּדוֹל דָּא
בְּקִיאוּת. וְדָא חֲמוּר דְּאוּרִימָא. דְּבָה
יִשְׁשַׁכֵּר חֲמוּר גָּרָם (בראשית מט יד). וְדָא
סִינֵי דְּכִלְיָל פְּלָא. וְהַפֵּל צְרִיכִין לְמֵאֲרֵי
חֲטִיָּא (הוריות יד.).

וְכֹד מְשִׁיחַ בֶּן יוֹסֵף, הַצָּרֵף לֹא לְקַחַת פַּח
מִמְּשִׁיחַ בֶּן דָּוִד [סִינֵי]. וְעֲלִיו [נְאֻמָּר]:
עֲנִי וְרוֹכֵב עַל חֲמוּר (זכריה טמ). וּבְאֵמַת
מִצַּד מְשִׁיחַ בֶּן יוֹסֵף [עֲצֻמוֹ]: בְּכוֹר שׁוֹרֵי
הַדָּר לֹא (דברים לגז). וְזֶה עוֹקֵר הָרִים:³
– אֵלֶּה הָרִים הָרְמוּם מִצַּד הַסְּטֵרָא
אַחְרָא, שְׁצָרִיד לְעֻקּוֹר אוֹתָם וְלְטַחֲוֹן
אוֹתָם עַד שְׁיִצֵּא מֵהֶם מַה שְּׂרָאוּי [מֵה
שְׁלֻקְחוּ מִנִּיצוּצוֹת הַקִּדְשָׁה].

וְהַכִּי מְשִׁיחַ בֶּן יוֹסֵף אֲצֵטְרִיף לֵה לְנֻטָּא
חִילָא מִמְּשִׁיחַ בֶּן דָּוִד, וּבֵיה עֲנִי וְרוֹכֵב
עַל חֲמוּר (זכריה ט ט). אָבֵל מִסְטֵרָא
דְּמְשִׁיחַ בֶּן יוֹסֵף בְּכוֹר שׁוֹרֵי הַדָּר לֹא
(דברים לג יז). וְדָא עוֹקֵר הָרִים, אֵלֶּיִן
טוֹרִיִן רְמֵאִין מִסְטֵר אַחְרָא, דְּאֲצֵטְרִיף
לְאֲעֻקָּא לֹא לְטַחֲנָא לֹא עַד דְּיִפּוֹק
מִנִּיהוּ מֵאֵן דְּאֵתְחִזִּי.

1. ושם (הוריות יד, ע"א) דנו מי יותר גדול, סיני (הבקי בכל הסדרים) או עוקר הרים (בעל הפלפול), ומסקנת הגמרא שם, היותר חשוב הוא - סיני שהוא בעל החיטין. עי' ברכות סד ע"א. וכאן סיני זה מב"ד ועוקר הרים זה מב"י.
2. נראה שהעני הוא משיח בן יוסף, והחמור רומז על משיח בן דוד (בבחינת יששכר חמור); משיח בן יוסף נקרא עני, ראה מאמר הגאולה עמ' פג-פד.
3. משיח בן יוסף הוא עוקר הרים (בעל הפלפול). השור מתאפיין בכוחו הרב, והחמור - ביכולתו לשאת משאות כבדים.
4. עי' לעיל תי' יח בדברי משה הרועה הנאמן, בענין הקושיות.

ויש: רוח גדולה וחזק מפרק הרים
 [ומשבר סלעים] (מלכים א' י"א)
 שנאמר בה: לא ברוח יהוה (שם שם),
 כי הוא מפרק הרים, שהם הרים
 קדושים. לפיכך כאן כתוב מפרק ולא
 עוקר, משבר [כתוב], ולא עוקר. אבל
 כאן [לגבי משיח בן יוסף], עוקר הרים,
 שפך צריך לעקור אותם [דהינו את
 ההרים של הפטרא אחר] מסטרא
 דקדשה, שרוצים להאחז בו. ועליהם
 [על ההרים של הס"א] כתוב: כי
 ההרים ימושו והגבעות תמוטינה (ישעיה
 נד, י). אז: וחסדי מאתך לא ימוש (שם).

ובזמן אחר [כתוב]: השיב אחור ימינו
 [החסד] מפני אויב [הס"א] (איכה ב, ג).
 אבל עכשיו: וחסדי [הימין] מאתך לא
 ימוש (ישעיה, שם). וצדיק [יסוד] שנאמר
 בו: מפני הרעה נאסף הצדיק (ישעיה
 נז, א), עכשיו [נאמר בו]: וברית שלומי
 [יסוד] לא תמוט (ישעיה נד, שם). לפיכך
 ראוי למשיח בן יוסף זה [הפח], כדי
 להחזיר ברית שלום זו למקומה.

ואית רוח גדולה וחזק מפרק הרים
 (מלכים א יט יא) דאתמר בה לא ברוח
 ה', בגין דאיהו מפרק הרים דאנון הרים
 קדישין. בגין דא הכא מפרק כתיב ולא
 עוקר, משבר ולא עוקר. אבל הכא עוקר
 הרים, דהכי אצטריך לאעקרא לון
 מסטר קדישא דבעין לאתחדא בה.
 עליהו כתיב (ישעיה נד י) כי ההרים
 ימושו והגבעות תמוטינה. כדין וחסדי
 מאתך לא ימוש.

דבזמנא אחרא השיב אחור ימינו מפני
 אויב (איכה ב ג). אבל השתא וחסדי
 מאתך לא ימוש. וצדיק דאתמר בה
 מפני הרעה נאסף הצדיק (ישעיה נז א)
 השתא וברית שלומי לא תמוט. בגין כך
 למשיח בן יוסף אתחזי דא לאהדרא
 ברית שלמא דא לאתרה.

5. ע"י זהר מקץ קצז, ע"ב: "ת"ח יוסף ברית שלום הוה והוה במצרים מלכא"; שם רסז, ע"א; ת"ז, ת"י סט, קטז, ע"ב; תקט"ו תפלות ת' תז.

תְּקוּן שְׁלוֹשִׁים וְחֲמִשָּׁה

לְיִמּוּד הַתּוֹרָה גְבוּהַ מִמַּעֲשֵׂה הַמִּצְוֹת

וּלְכָל הַיָּד הַחֲזָקָה אֵלַיִן מִצְוֹת. וּלְכָל
הַמּוֹרָא הַגָּדוֹל דָּא תְּלַמּוּד תּוֹרָה. דְּמִצְוֹת
בְּהוּ תְּנֻנוּ עַז לְאַלְהִים (תְּהֵלִים סח לה) דָּא
שְׂכִינְתָא דְאַתְתְּקַפְת בְּחִילָא וְדָאִי, דְּבַה
תְּלִיא מַעֲשֵׂה. אַבְל אֹרִינְתָא וּלְכָל הַמּוֹרָא
הַגָּדוֹל דְאַתְמַר בְּה וְרָאוּ כָּל עַמֵּי הָאָרֶץ
כִּי שָׁם ה' נִקְרָא עֲלֵיךְ וְיִרְאוּ מִמֶּךָ (דְּבָרִים
כח י). הַגָּדוֹל דְסָלִיק וְאֵזִיל עַד רִישָׁא
דְּכָל דְרָגִין.

וּלְכָל הַיָּד הַחֲזָקָה אֵלַיִן מִצְוֹת. וּלְכָל
הַמּוֹרָא הַגָּדוֹל דָּא תְּלַמּוּד תּוֹרָה. דְּמִצְוֹת
בְּהוּ תְּנֻנוּ עַז לְאַלְהִים (תְּהֵלִים סח לה) דָּא
שְׂכִינְתָא דְאַתְתְּקַפְת בְּחִילָא וְדָאִי, דְּבַה
תְּלִיא מַעֲשֵׂה. אַבְל אֹרִינְתָא וּלְכָל הַמּוֹרָא
הַגָּדוֹל דְאַתְמַר בְּה וְרָאוּ כָּל עַמֵּי הָאָרֶץ
כִּי שָׁם ה' נִקְרָא עֲלֵיךְ וְיִרְאוּ מִמֶּךָ (דְּבָרִים
כח י). הַגָּדוֹל דְסָלִיק וְאֵזִיל עַד רִישָׁא
דְּכָל דְרָגִין.

וְהָא רַב הַמְּנֻנָא סְבָא אֲתֵי פְתַח
וְאָמַר, ר' ר' וּלְכָל הַיָּד הַחֲזָקָה אֵלַיִן
מִצְוֹת וְדָאִי. דְּבַהוּ תְּנֻנוּ עַז לְאַלְהִים דָּא
שְׂכִינְתָא. עַז מִסְטָרָא דְצַדִּיק דְאַתְחַבֵּר
בְּה. וְרָזָא דָּא בְּעַז, בּוּ עַז (זְהַר ח"ג רפ:),
דְּעָאֵל בִּימָא בְּתַקְפָּה, דְּכַתִּיב בְּה: יִשְׁיֵשׁ
כְּגִבּוֹר לְרוּץ אֶרֶץ (תְּהֵלִים יט ו). וְרָזָא דָּא
יִוְרָה כַּחַץ, דְּבַחְסָד רְהִיט לְגַבֵּי שְׂכִינְתָא.

וְהָא רַב הַמְּנֻנָא סְבָא אֲתֵי פְתַח
וְאָמַר, ר' ר' וּלְכָל הַיָּד הַחֲזָקָה אֵלַיִן
מִצְוֹת וְדָאִי. דְּבַהוּ תְּנֻנוּ עַז לְאַלְהִים דָּא
שְׂכִינְתָא. עַז מִסְטָרָא דְצַדִּיק דְאַתְחַבֵּר
בְּה. וְרָזָא דָּא בְּעַז, בּוּ עַז (זְהַר ח"ג רפ:),
דְּעָאֵל בִּימָא בְּתַקְפָּה, דְּכַתִּיב בְּה: יִשְׁיֵשׁ
כְּגִבּוֹר לְרוּץ אֶרֶץ (תְּהֵלִים יט ו). וְרָזָא דָּא
יִוְרָה כַּחַץ, דְּבַחְסָד רְהִיט לְגַבֵּי שְׂכִינְתָא.

1. עיי' זְהַר נח סא, ע"א: "עוז לאלהים... אלהים דא שכינתא"; ד"ח נח, מ' תיבא איהו; ת"ז מזהר חדש קנח, ע"ב; ת"ז ת' סב, צד, ע"ב: "אלא שכינתא אתקרי אלהים"; תקט"ו תפלות ת' קנב; אוצרות רמח"ל, דרוש בענין הקיווי, עמ' רמו; שם עמ' לט.

2. עיי' זְהַר חדש יתרו מב, ע"ב.

3. עיי' זְהַר כי תצא ח"ג, רפ, סע"ב, ובוועז נקרא שם צדיק, וכן הוא לעיל בתיקון לג, ד"ה: "ועוד, נצח זה משיח בן דוד".

4. הגרסא ע"פ כ"י רמח"ל היא "דעאל בימא"; ונראה שכוונתו למלכות לשכינה, רמז לרות. ויש כאן רמז לנחשון בן עמינדב (שגם הוא משבט יהודה כמו בוועז) שנכנס ראשון לים.

השְׂכִינָה, וּשְׂמַאל וְכָלל שֵׁם [בְּחֶסֶד], שְׁבוּ שְׂמַחַת הַזְּוִיג, וְדַאי. וְזֶה סוּד: יוֹרֵה כְּחֶץ, וְזֶה חֶץ שֶׁל יִצְחָק, [אוֹתוֹת] הַפְּנִימִיּוֹת שֶׁתּוֹד [יִצְחָק], זֶה הַפְּנִימִיּוֹת שֶׁל הַגְּבוּרָה, שְׂמַחַתְתָּקַת בְּיָמִין.⁵

וְאִם תֹּאמַר, הֲרֵי כְּתוּב: אֵת הָעֲמוּד הַשְּׂמַאֲלִי וְיִקְרָא אֵת שְׁמוֹ בְּעוֹז (מְלָכִים א' זכא). בֹּא וְרֵא, וְדַאי בְּגַלְל זֶה נִקְרָא שְׁמוֹ כֶּה, וְדָבָר זֶה כְּבָר נֹאמַר. שְׁהֲרֵי לֹא הָיָה צְרִיף לִקְרוֹא אוֹתָם [שְׁנֵי הָעֲמוּדִים] בְּשֵׁם, אֶלָּא כְּדֵי לְהַכְּלִיל שְׂמַאל בְּיָמִין וְיָמִין בְּשְׂמַאל. אֲבָל בְּעוֹז לְיָמִין הוּא בְּדַאי. וְנִכְלַל שֵׁם בְּשְׂמַאל.

וְעוֹד, בְּעוֹז [אוֹחוֹז] בְּעֲמוּד הָאֲמֻצְעִי [תְּפָאֶרֶת], שְׁהוּא צִדִּיק. וּבְגַלְל שְׁנִכְלַל בְּשְׂמַאל, הוּא כְּהוֹד. וְנִמְצָא שְׁהוּא מִתְקַשֵּׁר לְאַרְבַּע מְדֻרְגוֹת: [תְּפָאֶרֶת, יְסוּד, נִצְחָה, הוֹד], וְהַכָּל הוּא. וְהַשְׂכִּינָה הִיא [כְּנֻגַד אוֹת] ד' (ת"ז תי' כא, גו, ע"ב), שְׂמַחַתְשֶׁרֶת בְּאַרְבַּע [מְדֻרְגוֹת] אֵלּוּ, וְזֶה ד' שֶׁל דוֹד, [וְעוֹד], עֶשֶׂר סְפִירוֹת שֶׁלָּהּ ו"ד, הַכָּל הוּא דו"ד. וְזֶה סוּד: וְדוֹד מְנַגֵּן בְּיָד (שְׂמוּאֵל א' יט, ט). וְזוֹ יָד הַחֲזוּקָה,⁶ בְּעוֹז שֶׁל בְּעוֹז הַתְּחֻזָּקָה הַשְּׂכִינָה.

וּשְׂמַאֲלָא אֶתְכְּלִיל תְּמֹן, דְּבַה חֲדוּתָא דְזוּוּגָא וְדַאי. וְרָזָא דָא יוֹרֵה כְּחֶץ, וְדָא חֶץ דִּי צִ"חֶק, פְּנִימָאָה לְגוּ, דָא פְּנִימִיּוֹתָא דְגְבוּרָה דְאֶתְבְּסַמַת בְּיָמִינָא.

וְאִי תִימָא הָא כְּתִיב אֵת הָעֲמוּד הַשְּׂמַאֲלִי וְיִקְרָא אֵת שְׁמוֹ בְּעוֹז (מְלָכִים א ז כא). תָּא חֲזִי, וְדַאי בְּגִין דָּא קָרִי שְׂמַה כְּכִי, וּמְלָה דָא הָא אֶתְמַרְת. דְּהָא לֹא אֶצְטְרִיף לְמַקְרִי לְהוּוּ בְּשְׂמַא, אֶלָּא בְּגִין לְאֶכְלָלָא שְׂמַאֲלָא בְּיָמִינָא וְיָמִינָא בְּשְׂמַאֲלָא. אֲבָל בְּעוֹז לְיָמִינָא אִיהוּ וְדַאי, וְאֶתְכְּלִיל תְּמֹן בְּשְׂמַאֲלָא.

וְעוֹד, בְּעוֹז בְּעֲמוּדָא דְאֲמֻצְעִיתָא וְאִיהוּ בְּצִדִּיק. וּבְגִין דְאֶתְכְּלִיל לְשְׂמַאֲלָא אִיהוּ כְּהוֹד. וְאֶשְׁתַּכַּח בְּד' דְרָגִין מִתְקַשֵּׁר וְכָלָא אִיהוּ. וְשְׂכִינְתָא אִיהוּ ד' דְּמִתְקַשֶּׁרֶת בְּד' אֵלִין, וְדָא ד' דְּדוֹד. וְעֶשֶׂר סְפִירָן דִּילָהּ ו"ד. כֹּלָא אִיהוּ דוֹד. וְרָזָא דָא וְדוֹד מְנַגֵּן בְּיָד (שְׂמוּאֵל א' יט ט). וְדָא יָד הַחֲזוּקָה, בְּעוֹז דְּבְעוֹז דְאֶתְתַּקְּפַת בַּה שְׂכִינְתָא.

5. זהר פנחס רנג, ע"ב; שם עקב רעב, ע"א; ת"ז, תי' יג, כט, ע"ב; תי' סט, קיט, ע"ב.

6. שהם האותיות החיצוניות, ו"ק כמנין ימין.

7. עמוד השמאל - הוא הוד, עי' זהר כי תצא ח"ג, רפב, ע"א.

8. י"ד בגימטריה דוד; עי' לעיל תי' יד.

מִצְוָה זוֹ הַשְּׂכִינָה, וְהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא
 מִתְחַבֵּר בָּהּ. וְזֶה [סוּד] ו"ה [שֶׁל מִילַת
 מִצְוֹה] [ו' - הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, ה' -
 שְׂכִינָה]. מ"צ [שֶׁל מִילַת מִצְוֹה] זֶה י"ה
 [בְּחִלּוֹף א"ת ב"ש]. וְזֶה סוּד, יִרְאֶה
 וְאַהֲבָה⁹ [אָבָא וְאִמָּא] שֶׁהִתְחַבְּרוּ בָּהּ.
 אָבֵל [כַּאֲן בְּמִלָּה מִצְוָה] הֵם בְּחִלּוֹף,
 [וְהַסְפָּה הִיא] שְׂאֵבָא וְאִמָּא נִמְצְאִים
 בְּתוֹךְ זְעִיר אֲנָפִין, וּמִשָּׁם יוֹצְאִים בְּחִלּוֹף
 אוֹתוֹת לְשְׂכִינָה. וְזֶה הַחִלּוֹף כְּא"ת ב"ש,
 שְׁעוּמֵד בְּעוּמֵד הָאֲמֻצְעֵי. וְאֵז הוּא [ז"א]:
 ג"ר מִצְוָה (מְשָׁלִי וְכג). וְזֶה סוּד, שְׂאֵבָא
 וְאִמָּא [הֵם]: יֵאָחֲזוּה"ה. זְעִיר אֲנָפִין
 וְנוֹקְבִיָּה [הֵם]: יֵאָחֲזוּהִי"ם יֵאָחֲזוּהִי"ם יֵאָחֲזוּהִי"ם
 [שְׁלוֹשׁ שְׁמוֹת אֱלוֹ הֵם כְּמִנְיַן ג"ר¹¹].

אָבֵל אִם אֵין שָׁם [בְּמִצְוָה] יִרְאֶה
 וְאַהֲבָה, מ"צ מִסְתַּלַּק וְנִשְׁאָר ו"ה. וְאֵז
 [כְּתוּב]: וְאָמַר א"י [כְּמִנְיַן ו"ה]
 אֱלֹהִימוֹ¹² צוּר חֲסִיו בּוֹ (דְּבָרִים לְב, לז).
 אָבֵל מִצְוָה [שְׁנַעֲשִׂית] בִּירְאָה וּבְאַהֲבָה,
 הִיא מִצְוָה כְּמוֹ שְׂרָאוּי. עֲלִיָּה [כְּתוּב]:
 וְלִכְל הַיָּד הַחֲזָקָה, וְדָאִי.

אָבֵל עַל הַתּוֹרָה [כְּתוּב]: וְתוֹרָה אוֹר
 (מְשָׁלִי שֵׁם, שָׁם), שְׁעוּלָה לְמַעְלָה לְמַעְלָה.
 וְזֶה הַמּוֹרָא הַגָּדוֹל, עַד חֲכָמָה סְתִימָאָה.
 שְׁנַאֲמַר לְגַבְהָ: יָם גָּדוֹל וְרַחֵב יָדַיִם

דְּמִצְוָה דָּא שְׂכִינָתָא, וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא
 אֲתַחֲבֵר בָּהּ. וְדָא ו"ה. מ"צ דָּא י"ק.
 רְזָא דָּא יִרְאֶה וְאַהֲבָה דְּאֲתַחֲבֵרֵן בָּהּ.
 אָבֵל בְּחִלּוֹפָא אֲנוּן. דְּאָבָא וְאִמָּא קִימִין
 בְּגוֹ ז"א, וּמִתְמַן בְּחִלּוֹפָא דְּאֲתוּן נְפִיקִין
 לְשְׂכִינָתָא. וְדָא חִלּוֹפָא כְּא"ת ב"ש
 דְּקָאִים בְּעַמּוּדָא דְּאֲמֻצְעִיתָא. כְּדִין אִיהוּ
 ג"ר מִצְוָה (מְשָׁלִי וְכג). וְרְזָא דָּא או"א
 יֵאָחֲזוּהִי"ה. זו"נ יֵאָחֲזוּהִי"ם
 יֵאָחֲזוּהִי"ם.

אָבֵל אִי לִית תְּמַן דְּחִילוֹ וְרַחִימוֹ, מ"צ
 אֲסַתְּלַק וְאֲשַׁתְּאָר ו"ה. כְּדִין וְאָמַר א"י
 אֱלֹהִימוֹ צוּר חֲסִיו בּוֹ (דְּבָרִים לְב לז).
 אָבֵל מִצְוָה בְּדִחִילוֹ וְרַחִימוֹ אִיהִי מִצְוָה
 בְּדָקָא יָאוּת. בָּהּ וְלִכְל הַיָּד הַחֲזָקָה וְדָאִי.

אָבֵל אוֹרִיתָא, וְתוֹרָה אוֹר דְּסִלְקַת לְעֵלָא
 לְעֵלָא. וְדָא הַמּוֹרָא הַגָּדוֹל, עַד חֲכָמָה
 סְתִימָאָה, דְּאֲתַמַּר בָּהּ יָם גָּדוֹל וְרַחֵב
 יָדַיִם (תְּהֵלִים קד כה). דְּבָהּ כְּלָם בְּחֲכָמָה

9. זֶהר ח"ג רנג, ע"א; ת"ז ת"י כט, עג, ע"א; ת"י ל, עד, ע"א; ת"י לט, עט, ע"ב: "ועושה על המצווה דאיהי
 שכּינתא". ע"ע אדיר במרום, עמ' ה, ד"ה וזה.
 10. יראה ואהבה הם כנגד י', ה', דהיינו אבא ואימא.
 11. ועי' לעיל בתי' כח.
 12. דהיינו, ואמר: איפה האלהים שלהם (אי אלהימו).

(תהלים קד, כה). ועוד, [נאמר בה] פלם
 בחכמה עשית (שם קד, כד), ושם
 [בחכמה סתימאה] עומדת התורה,¹³
 לפיכך הכל כלול בתורה. ועל השכינה
 מבחינה זאת¹⁴ [כתוב]: רחבה מצותך
 מאד (שם קיט, צו). שחכמה היא ים שאין
 לה סוף. שכל מי שהוא עליון על חברו,
 נקרא בלפיו אין סוף. לפיכך חכמה
 סתימאה, היא [נקראת] אין סוף לגבי
 אצילות.¹⁵ והשכינה לפי הסוד שלה
 [של החכמה, היא נקראת]: רחבה
 מצותך. שהשכינה נקראת דמות של כל
 הספירות,¹⁶ וזה סוד: ומה דמות תערכו
 לו (ישעיה מ, ח). שהשכינה אין היא
 דמות פרטית לשום מדרגה, אלא היא
 כלי לכל¹⁷ (ת"ז ת" סט קת, א), דמות של
 הכל. לפיכך: כי לא ראיתם כל תמונה
 (דברים ד, טו), שהרי אין תמונה פרטית,¹⁸
 אלא הכל בכלל אחד בסוד היחוד. ועל
 החכמה סתימאה [כתוב]: וברחמים
 גדלים אקבצך (ישעיה נד, ז), ים גדול

עשית, ותמן קימת אורייתא. בגין כך
 פלא כליל באורייתא. ושכינתא מסטרא
 דא, רחבה מצותך מאד (שם קיט צו).
 דחכמה איהי ים שאין לה סוף. דכל
 מאן דאיהו עלה לחברה אקרי לגבי אין
 סוף. בגין כך חכמה סתימאה איהי אין
 סוף לגבי אצילות. ושכינתא ברזא דילה
 רחבה מצותך. דשכינתא אתקריאת
 דמות דכל ספירן. ורזא דא ומה דמות
 תערכו לו (ישעיה מ, ח). דשכינתא לאו
 איהי דמות פרטי לשום דרגא, אלא
 מאנא לכלא, דמות דכלא. בגין כך פי
 לא ראיתם כל תמונה (דברים ד טו) דהא
 לית תמונה פרטית, אלא פלא בכללא
 תדא ברזא דיוחדא. וחכמה סתימאה
 בה וברחמים גדלים אקבצך (ישעיה נד ז)
 ים גדול ודאי. פדין כי מלאה הארץ

13. עי' זחר משפטים ח"ב, ככא, ע"א.

14. עי' להלן הערה 19.

15. הגם שחכמה סתימאה היא המוח השני של אריך אנפין (שהוא בעצמו מתפרש בכל קומת האצילות) אולם בכל זאת היות שהיא בראש א"א היא נקראת ג"כ אין סוף בבחינת: ים גדול ורחב ידים.

16. עי' ת"ז ת"י כה, סה, רע"ב, דמות אדם ט' ספירות דז"א.

17. מאנא לכלא - כלי של כל הספירות, עיין קל"ח פתח נב, עמ' קצח: "כי הוא הושמה מאנא דכולא". על הדמות או המראה שמתגלה בספירת מלכות, עיין קל"ח, פתח ט עמ' לא: "צריך שיהיה אור שסגולתו לזה - להעביר ההנהגה אל הציור בדרך הזה. והנה כל זה הוא במלכות [שכינה], וז"ס: ותמונת ה' ביטי, שהמלכות נקראת תמונת ה', כי היא גורמת הדמיונות [הרוחניים] שזכרנו בספירות".

18. עיין קל"ח פתח ז עמ' כ-כא: "שכל כך דברים שאנו מזכירים בספירות - דברי צורה וגשמיות, אי אפשר להיות כן בהם בשום פנים, כי זה היה ככפירה ח"ו, ומקרא מלא הוא: כי לא ראיתם כל תמונה".

וְדָאִי. אֹז: כִּי מְלֵאָה הָאֲרֶץ דְּעָה אֶת
 יְהוָה כְּמִים לַיָּם מְכַסִּים¹⁹ (שָׁם יֵאָמֵר), יָם
 שְׂאִין לוֹ סוּף. אֲשֶׁרִי חֶלְקָם שֶׁל יִשְׂרָאֵל
 בְּעוֹלָם הוּזָה וּבְעוֹלָם הַבָּא.

דְּעָה אֶת ה' כְּמִים לַיָּם מְכַסִּים (שָׁם יֵאָמֵר)
 ט) יָם שְׂאִין לוֹ סוּף. זְפָאָה חוֹלְקָהוּן
 דִּישְׂרָאֵל בְּעוֹלָמָא דִּין וְעוֹלָמָא דְאַתִּי.

19. בכמה מקומות, רבינו הרמח"ל משווה השכינה לחכמה סתימאה (ח"ס). ראה משכני עליון עמ' קפב: "וכנגד זה חכמה תחתונה - שכינה, נקראת כבוד כי כוללת גם היא החכמה העליונה ל"ב [נתיבות]"; עיי' לקמן תי' ע, ד"ה: קם אליהו נביאה, תקט"ו תפלות ת' קסא; אוצרות רמח"ל ויקרא, עמ' פג: "וח"ס היא ענין המלכות עצמה, אבל במדרגה יותר עליונה. והמלכות היא חכמה תתאה, והם ממש כמו פנימיות וחיזונית", ר' לעיל תי' כ, הערה 7; עיי' אדיר במרום עמ' קלד-קלה: "והנה זה הדבר באמת אנחנו רואים אותו, דהיינו שמציאות זה של נוקבא [שכינה] בסוד ים, הוא מבחינת הח"ס עצמה שבתוך הקרום. אך אי אפשר לשום נמצא להבין עתה איך אפשר להיות זה הענין, ובאיזה דרך הוא נמשך. כי החכמה היא סתומה בתוך הקרום, והיא נבדלת בכחו שלא להתפשט באצילות, ואעפ"כ אנו רואים שהיא מתגלית בנוקבא, משא"כ בשום מאור אחר. והנה על זה כתיב: מה גדלו מעשיך ה' מאד עמקו מחשבותיך (תהלים צב, ו), כי גדולים הם המעשים שבנוקבא, להיותה מבחינת הח"ס, בסוד: כולם בחכמה עשית כנ"ל. אבל הדרך איך הוא זה הענין, אינו נודע, וזה הדבר יתגלה לע"ל ונבין בחינת הקשר הזה. והוא סוד: כי מלאה הארץ דעה גו' כמים לים מכסים (ישעיה יא, ט). והנה אמר: לא ירעו ולא ישחיתו בכל הר קדשי (שם), והוא כי אחיזת הס"א היא בנוקבא, אבל זה הוא מפני שאין הח"ס מתגלה על נוקבא בכח גדול ובגילוי. אבל כשתגלה בכח לע"ל, הנה אז: לא ירעו ולא ישחיתו כי מלאה הארץ כו'. ותראה שזהו נמשך מענין: כמים לים מכסים, שהם המים מן הח"ס, מכסים לים שהיא נוקבא בבחינת מציאותה זה שמצד הח"ס, כמ"ש. ואז יתגלה גם כן בחינת המזל ונקא. והוא סוד: יצאו מים חיים מירושלים חציים אל הים הקדמוני וגו' (זכריה יד, ח); עיי' עוד לקמן תי' לט, הערה 7.

תקוֹן שְׁלֹשִׁים וְשֵׁשׁ

הציפיה לגאולה

וּלְכֹל הַיָּד הַחֲזָקָה דָּא תְּקַפָּא דְהַיְמִנוּתָא דִּישְׂרָאֵל, דְּאֲנֹנִין מְצַפְּאֵן תְּדִיר בְּגִלּוּתָא. וְאֲתָמַר בְּהוּ (תהלים מ ב) קוֹה קוֹיִתִּי ה' וַיֵּט אֱלֹהִים לְגִבֵּיהֶם: קוֹה קוֹיִתִּי יְהוָה וַיֵּט אֱלֹהִים (תהלים מב). מִהוּ וַיֵּט? אֵלָּא בִּינוֹן שְׂרָחוּק הוּא? וּלְפִיכֵךְ צְרִיךְ שְׂיִקְשִׁיב אֲוָנוּ. וְדִנְיָאֵל הַתְּפִלָּל בְּגִלָּל זֶה: הַטָּה אֱלֹהֵי אֲזַנְךָ (דְּנִיָּאֵל טו, יח). אִזּוּ וַיִּשְׁמַע שְׁוֹעֲתִי (תהילים, שם), אֲפֹלוּ בְּגִלּוּת. אֲבָל בְּזִמְנֵי הַגְּאֻלָּה, קְרוֹב הוּא, וְלֹא צְרִיךְ [לְפַעֲלָה] זֹאת. וְכִי שְׂמַצְפָּה לְקַדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּגִלּוּת, גֵּרִים לְאוֹתָן מְדִרְגוֹת שְׁהוֹן רְחוּקוֹת לְהַתְקַרֵּב, וְכֵן הוּא מְאִיר לְשִׁכְנֵיהֶם בְּחֻשְׁכָּה, לְפִיכֵךְ צְרִיךְ בְּכָל יוֹם לְצַפּוֹת לְגְאֻלָּה. וְזֶה סוּד: קוֹה אֵל יְהוָה חֲזוֹק וַיֵּאֱמֵן לְבָבָּ וְגו' (תהלים כויד). וְזֶה

וּלְכֹל הַיָּד הַחֲזָקָה דָּא תְּקַפָּא דְהַיְמִנוּתָא דִּישְׂרָאֵל, דְּאֲנֹנִין מְצַפְּאֵן תְּדִיר בְּגִלּוּתָא. וְאֲתָמַר בְּהוּ (תהלים מ ב) קוֹה קוֹיִתִּי ה' וַיֵּט אֱלֹהִים לְגִבֵּיהֶם: קוֹה קוֹיִתִּי יְהוָה וַיֵּט אֱלֹהִים (תהלים מב). מִהוּ וַיֵּט? אֵלָּא בִּינוֹן שְׂרָחוּק הוּא? וּלְפִיכֵךְ צְרִיךְ שְׂיִקְשִׁיב אֲוָנוּ. וְדִנְיָאֵל הַטָּה אֱלֹהֵי אֲזַנְךָ (דְּנִיָּאֵל ט יח). פְּדִין וַיִּשְׁמַע שְׁוֹעֲתִי אֲפֹלוּ בְּגִלּוּתָא. אֲבָל בְּזִמְנָא דְּפְרָקָנָא - קְרִיב אִיהוּ, וְלֹא אֲצִטְרִיךְ הָאֵי. וּמֵאֵן דְּמְצַפֵּי לְקַדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּגִלּוּתָא, גֵּרִים לְאֲנֹנִין דְּרִגִּין דְּאֲנֹנִין רְחִיקָן לְאֲתַקְרְבָא, וְאֲנֵהִיר לֵה לְשִׁכְנֵיהֶם בְּחֻשְׁכָּא. בְּגִין כֵּן אֲצִטְרִיךְ בְּכָל יוֹמָא לְמְצַפֵּי לְפְרָקָנָא. וְרָזָא דָּא קוֹה אֵל ה' חֲזוֹק וַיֵּאֱמֵן לְבָבָּ

1. על הקשר בין האמונה לקיווי (ציפיה), ראה דרוש על הקיווי, אוצרות רמח"ל עמ' רמו: "אבל המקוה אינו מצטער כי הוא מקוה תמיד ואפילו אם יתמהמה מחכה, נמצא התקוה מחיה אותו... ומי שהוא מקוה נאמר בו: גם כי אשב בחושך ה' אור לי... המקוה אע"פ שיש לו מעט מעשים טובים לא יבוש, שנאמר: "וידעת כי אני ה' אשר לא יבושו קווי". וזה כי יש לדל תקוה, ומי שהוא דל ממעשים טובים יש לו תקוה, כי השם מתגלה עליו ומעביר כל פשעים. וזה סוף התיקון - מגודל תקות כל ישראל באורך הגלות ובטוחים באמונה שיגאלו. וסוף התקוה: ומשתי את עוון הארץ", וזה: לישועתך קוית". כי זהו כבוד המלך שבטוחים בו. בא חבוק והעמידה על אחת - אמונה - תקוה". תקט"ו תפלות ת' עד; ת' רסז: "באמונה שלך ביחוד שלך אנו מתתקפים בתקוה שלך".
2. ע"פ ירמיה לב,ב: "מרחוק ה' נראה לי ואהבת עולם אהבתיך".
3. עי' לעיל תי' יט בדברי אברהם סבא.
4. עיין מסילת ישרים פ"ט: "והנה החסיד כזה מלבד העבודה... יתאוה לגאולה, לפי שבה יהיה עילוי לכבוד שמו ית'".

סוד שמי שמצפה, גורם לאור העליון שיתקרב אליו, ואז הוא מתחזק יותר בקדושה. לפיכך: קנה, ואז: חזק ויִאמץ. ואז תוכל לצפות יותר. אבל מי שלא מצפה בתחלה, לא יצפה גם אחר כך. ומשה חזק תקון [זה] לישראל כדי שיתחזקו בקיווי זה ולא יעזבו אותו. ולכל המורא הגדול - כמו שנאמר: גדול הרועה [הקדוש ברוך הוא] שמצילים (בתנחומא תולדות, סוף אות ה') להפיל פחד על אמות העולם. ומי שמצפה לנאולה, גורם לאור שיתחזק יותר, וגורם פחד גדול לאמות העולם. לפיכך אלו הדברים מתחברים כאחד: לכל תיד החזקה ולכל המורא הגדול אשר עשה - בשביל כל ישראל עשה להם, ודאי.

וכו' (תהלים כז יד). ורזא דא מאן דמצפי גרים לנהירו עלאה דיתקרב לגבה, וכדין איהו מתתקף יתיר בקדושה. בגין כף קנה, כדין חזק ויִאמץ. וכדין תיכול למצפי יתיר. אבל מאן דלא מצפי בקדמיתא לא מצפי נמי בתר הכי. ומשה אתקיף תקונא לישראל בגין דיתתקפון בצפויא דא, ולא שיתבקון מנה. ולכל המורא הגדול, כד"א גדול הרועה שמצילים. לשואה דחילו על אמין דעלמא. ומאן דמצפה לפרקנא גרים לנהירו דיתתקף יתיר, וגרים דחילו יתיר לאמין דעלמא. בגין כף אליו מלין מתחברן פחדא, לכל תיד החזקה ולכל המורא הגדול אשר עשה, בגין כל ישראל עבד לון ודאי.

תְּקוּן שְׁלֹשִׁים וְשֶׁבַע

זכות אבות ומלך המשיח

וְלִכְלֵל הַיָּד הַחֲזָקָה - זוּ זְכוּת אָבוֹת.
וְזֶה סוּד הָאָבוֹת הַעֲלִיּוֹנִים, מְקוֹרֵם שֶׁל
יִשְׂרָאֵל הֵם, וְעַל יְדֵיהֶם מִתְחַזְּקִים
בְּנֵיהֶם. אָבֵל יֵשׁ פְּעָמִים שְׁנַאֲמַר בָּהֶם:
תְּמַה זְכוּת אָבוֹת (שְׁבַת נה.א). וּבְגִלָּל זֶה
מֹשֶׁה עֹמֵד לְחֹזֵק אוֹתָם, וְהוּא אָמַר:
זְכוּר לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק וּלְיִשְׂרָאֵל עֲבָדֶיךָ
(שְׁמוֹת לביג). שְׁמֹשָׁה, רַעֲיָא מְהִימְנָא
הוּא [בְּשִׁבְלִי] יִשְׂרָאֵל וְדָאִי, וְעַל הַכֹּל
הוּא עוֹמֵד לְהִימִיב לָהֶם. וּמִצַּד זֶה,
עוֹמֵד לְחֹזֵק זְכוּת אָבוֹת עֲלֵיהֶם. וּלְפִיכָךְ
[נְאֻמַּר עֲלֵיוֹ]: וְאֵת עֲצוּמִים יְחַלֵּק שְׁלָלִי
(יִשְׁעִיָּה נגיב). וּמִצַּד זֶה, וְלִכְלֵל הַמּוֹרָא
הַגְּדוֹל - לְחֹזֵק אֵת מֶלֶךְ הַמְּשִׁיחַ, שֶׁהוּא
סוֹבֵל נִגְעִים בְּגִלְלָם [בְּגִלְלֵי יִשְׂרָאֵל]. וְגַם
הוּא [מֹשֶׁה] עוֹמֵד שָׁם אִתּוֹ. וּמִזֶּה וּמִזֶּה
נִיצוּלִים יִשְׂרָאֵל בְּגִלּוֹתָם.

וְלִכְלֵל הַיָּד הַחֲזָקָה דָּא זְכוּת אָבוֹת.
וְרָזָא דָּא אָבְהֵן עֲלָאִין מְקוֹרִין דִּישְׂרָאֵל
אֲנֹן, וּבְהוּ מִתְתַּקְּפִין בְּגִיָּהוּן. אָבֵל אֵית
זְמַנִּין דְּאִתְמַר בְּהוּ תְּמַה זְכוּת אָבוֹת
(שְׁבַת נה.). וּמֹשֶׁה בְּגִין הָאִי קָאִים
לְאִתְתַּקְּפָא לְהוּ, וְאִיהוּ אָמַר זְכוּר
לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק וּלְיִשְׂרָאֵל עֲבָדֶיךָ (שְׁמוֹת
לב יג). דְּמֹשֶׁה, רַעֲיָא מְהִימְנָא לְיִשְׂרָאֵל
אִיהוּ וְדָאִי, וּבְכֹלָא קָאִים לְאוּטְבָא לוּן.
וּמִסְטְרָא דָּא קָאִים לְאִתְתַּקְּפָא זְכוּת אָבוֹת
עֲלֵיהוּ. וּבְגִין כֶּף וְאֵת עֲצוּמִים יְחַלֵּק
שְׁלָל (יִשְׁעִיָּה נג יב). וּמִסְטְרָא דָּא וְלִכְלֵל
הַמּוֹרָא הַגְּדוֹל לְאִתְתַּקְּפָא לִיה לְמִלְפָּא
מְשִׁיחָא דְּאִיהוּ סְבִיל מְרַעֲזִין בְּגִיָּהוּ.
וְאִיהוּ קָאִים נְמִי תְּמָן בְּהַדְּהָ. וּבִין הָאִי
וְהָאִי מְשִׁתְּזָבִין יִשְׂרָאֵל בְּגִלּוֹתֵיהוּ.

1. ילקוט שמעוני דברים פ"ג, סי' תתיז, על הפסוק: "ויתעבר ה' בי למענכם" - בשבילכם נעשה לי כך.
2. עי' סוטה יא ע"א: ואת עצומים יחלק שלל, כאברהם יצחק ויעקב שהם עצומים בתורה ובמצוות.